



ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Turkové a soudců JUDr. Jiřího Pally a JUDr. Dagmar Nygrínové v právní věci žalobkyně: **R. P.**, zast. Mgr. Dagmar Rezkovou Dřímálovou, advokátkou, se sídlem Muchova 9/223, Praha 6, proti žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**, se sídlem Na Poříčním právu 376/1, Praha 2, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 8. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 156,

takto:

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 8. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 156, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalovaný rozhodnutím ze dne 10. 12. 2008, č. j. 2008/77274 - 424, zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce hlavního města Prahy, pobočky v Praze 4, ze dne 1. 10. 2008, č. j. ABE - 8067/2008 - 04/04, jímž byla žalobkyně vyřazena z evidence uchazečů o zaměstnání.

Proti tomuto rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně včasnou žalobu k Městskému soudu v Praze, v níž požádala o ustanovení zástupce. Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 6. 3. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 79, nebyl žalobkyni ustanoven zástupce pro žalobní řízení. Soud v odůvodnění usnesení uvedl, že žalobkyni zaslal tiskopis vzor 060 - prohlášení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech, k jehož vyplnění žalobkyni vyzval ve lhůtě 14 dní ode dne doručení výzvy. Žalobkyně byla poučena o tom, že nebude-li ve stanovené lhůtě předložen vyplněný formulář, soud žádosti o ustanovení zástupce nevyhoví. Výzva byla žalobkyni doručena dne 22. 1. 2009. Na základě této výzvy žalobkyně požádala, aby s ohledem na vedení dalšího řízení u správního úseku Městského soudu v Praze ve věci sp. zn. 1 Cad 16/2008 bylo dokazování o její nemajetnosti spojeno s řízením ve věci sp. zn. 2 Cad 146/2008. Navíc poukázala na vedení řízení u Městského soudu v Praze jako soudu obecného ve věci sp. zn. 66 C 4/2008, kde jí bylo rovněž zasláno potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech. Soud však zjistil, že v řízení ve věci sp. zn. 1 Cad 16/2008 žalobkyně nedoložila

vyplněné potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Proto na tuto skutečnost upozornil žalobkyni přípisem ze dne 9. 2. 2009, v němž jí stanovil opakovanou lhůtu k předložení vyplněného potvrzení v délce 15 dní ode dne doručení přípisu. Přípis byl žalobkyni doručen dne 11. 2. 2009, lhůta marně uplynula dne 26. 2. 2009. Dne 10. 2. 2009 bylo Městskému soudu v Praze doručeno podání žalobkyně, v němž požádala o prodloužení lhůty k vyplnění potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech s tím, že v době od 15. 2. 2009 do 21. 2. 2009 bude na zimním lyžařském pobytu na Vysočině. Soud poté zjistil ze spisu sp. zn. 1 Cad 16/2008, že ani v tomto řízení žalobkyně nepředložila vyplněný formulář, naopak v uvedeném řízení podáním ze dne 27. 2. 2009 požádala o zajištění pracovníka soudu k vyplnění formuláře.

Soud dále poukázal na to, že žalobkyni byl tiskopis vzor 060 zaslán již dne 22. 1. 2009 a na její žádost byla lhůta pro podání řádně vyplněného potvrzení prodloužena o dalších 15 dní přípisem ze dne 9. 2. 2009, který byl žalobkyni doručen dne 11. 2. 2009. Pokud tedy byla žalobkyni již jednou prodloužena lhůta pro předložení vyplněného potvrzení, neshledal důvody k dalšímu prodloužení lhůty a vzhledem k jednoduchosti vyplnění potvrzení neshledal ani důvody k zajištění pracovníka soudu k vyplnění tohoto potvrzení. Soud podotkl, že v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech se zjišťuje podstatně širší okruh okolností než pouhé konstatování výše závazků u žalobkyně vzniklých z nedoplatků zdravotního pojištění nebo výše příjmů dosahovaných žalobkyní. Soud dále s ohledem na obsáhlá podání, která žalobkyně činí vůči Městskému soudu v Praze, usoudil, že žalobkyně je schopna vyplnit jednoduché potvrzení, tedy že je schopna uvést své osobní poměry, nechat si potvrdit případnou výši příjmů a uvést další skutečnosti, z nichž by bylo možné dovodit její nemajetnost. S ohledem na to, že žalobkyni byla dána delší lhůta k řádnému vyplnění formuláře, avšak toto potvrzení řádně nevyplnila a nezaslala zpět, neprokázala nemajetnost potřebnou pro ustanovení zástupce. Žalobkyně tedy neprokázala splnění podmínek pro ustanovení zástupce, a proto ho soud pro žalobní řízení neustanovil.

Proti tomuto usnesení podala žalobkyně kasační stížnost, kterou Nejvyšší správní soud rozsudkem ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009 - 144, jako nedůvodnou zamítl. V jeho odůvodnění uvedl, že „podle § 35 odst. 8 s. ř. s. může navrhovatel (v tomto případě žalobkyni), u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být od soudních poplatků osvobozen účastník, jenž doloží, že nemá dostatečné prostředky; přitom se nesmí jednat o návrh, který zjevně nemůže být úspěšný. Z uvedeného zákonného ustanovení vyplývá, že pro ustanovení zástupce je zapotřebí kumulativního splnění tří podmínek. První z nich je existence návrhu na ustanovení zástupce, druhou splnění předpokladu pro osvobození od soudních poplatků a třetí potřeba ochrany práv navrhovatele. Návrh na ustanovení zástupce uplatnila žalobkyně v souzené věci již v podané žalobě. Soud jí proto zaslal k vyplnění tiskopis vzor 060 - potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, přičemž první výzva byla žalobkyni doručena dne 22. 1. 2009 a druhá výzva, kterou byla žalobkyni nad rámec zákonné povinnosti soudu stanovena dodatečná lhůta pro předložení formuláře, byla doručena dne 11. 2. 2009. Žalobkyně však vyplněný formulář soudu neposkytla. Soud se sice, ačkoliv mu to zákon neukládá, pokusil vyhovět návrhu žalobkyně a formulář o její nemajetnosti si vyžádat z jiného spisu vedeného u správního úseku Městského soudu v Praze; ani v tomto spise se však vyplněný formulář nenacházel. Proto byla stěžovatelce poskytnuta dodatečná lhůta k předložení vyplněného formuláře ve věci sp. zn. 2 Cad 146/2008, v níž však žalobkyně formulář nepředložila. Nejvyšší správní soud podotýká, že doložit nemajetnost je zapotřebí pro každé jednotlivé soudní řízení, v němž účastník žádá o osvobození od soudních poplatků či o ustanovení zástupce. Jeho majetkové poměry se totiž mohou v průběhu času měnit a formulář předložený v odlišném časovém období proto nemusí být relevantní pro posouzení majetkových poměrů v jiném soudním řízení. Jak již bylo uvedeno, navzdory této skutečnosti soud prvního stupně prokázal dobrou vůli a pokusil se vyplněný tiskopis vzor 060 opatřit ze spisu správního úseku Městského soudu v Praze sp. zn. 1 Cad 16/2008. Zjistil však, že ani tam stěžovatelka řádně a včas vyplněný formulář nedoložila. Věc lze uzavřít tak,

že jelikož žalobkyně domáhající se ustanovení zástupce pro řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu nedoložila soudu ani v prodloužené lhůtě řádně vyplněné potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech, nemohl Městský soud v Praze posoudit, zda žalobkyně splňuje předpoklad pro osvobození od soudních poplatků, což je nezbytná podmínka pro ustanovení zástupce. Za uvedené procesní situace nebylo možné zástupce ustanovit a Městský soud v Praze tedy nepochybil, pokud stěžovatelce zástupce neustanovil. Tento postup nebyl ani v rozporu s čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, neboť Městský soud v Praze ani Nejvyšší správní soud nepochybují, že každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, nicméně je zapotřebí soudu doložit potřebnost této bezplatné právní pomoci.“

Následně Městský soud v Praze usnesením ze dne 13. 7. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 150, vyzval žalobkyni, aby ve lhůtě 21 dnů od jeho doručení odstranila vady podání ze dne 18. 12. 2008 směřující proti rozhodnutí žalovaného. Zároveň ji poučil, že pokud podání nebude ve stanovené lhůtě řádně opraveno a doplněno a v řízení nebude možné pro tento nedostatek pokračovat, tak ho soud odmítne. Na toto usnesení žalobkyně reagovala dne 21. 7. 2009 opětovnou žádostí o ustanovení zástupce pro žalobní řízení, v níž poukázala na svoji nemajetnost a na skutečnost, že jí byla usnesením Městského soudu v Praze ze dne 10. 7. 2009, č. j. 3 Nc 32/2009 - 12, které vydal též předseda senátu, ustanovena zástupkyní pro žalobní řízení Mgr. Dagmar Rezková Dřimalová.

Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 21. 8. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 156, bylo zmíněné podání žalobkyně ze dne 18. 12. 2008 odmítnuto. V odůvodnění tohoto usnesení soud uvedl, že po vydání usnesení o neustanovení zástupce žalobkyni, které bylo Nejvyšším správním soudem shledáno zákonným, se již nemusel opětovně zabývat stejným návrhem. Proto mohl přihlížet jen ke skutečnosti, že žalobkyně k výzvě soudu neodstranila ve stanovené lhůtě vady podání ze dne 18. 12. 2008, ačkoliv byla upozorněna na procesní důsledek takového opomenutí, přičemž pro tento nedostatek nelze v řízení pokračovat. Z tohoto důvodu musel podle § 37 odst. 5 a § 46 odst. 1 písm. a) soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) podání žalobkyně ze dne 18. 12. 2008 odmítnout.

Proti tomuto usnesení podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) v zákonné lhůtě kasační stížnost z důvodu nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu, který je uveden v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

V kasační stížnosti a v jejích doplněních, z nichž poslední bylo sepsáno prostřednictvím ustanovené zástupkyně, stěžovatelka namítla, že o ustanovení zástupce požádala soud zároveň s podáním ze dne 18. 12. 2008, a to i za účelem odstranění jeho nedostatků, neboť si je vědoma, že nemá právnické vzdělání, neorientuje se v právních předpisech, nerozumí obsahu výzev a rozhodnutí soudů a není tak schopna svá podání doplnit tak, aby splňovala náležitosti žaloby ve smyslu ustanovení § 71 odst. 1 s. ř. s. Služby zástupce si přitom není schopna ze svých příjmů hradit, a proto jí měl být ustanoven. Takto měl soud postupovat i přesto, že její předchozí žádost o ustanovení zástupce zamítl, neboť takto bylo rozhodnuto pouze kvůli nepředložení vyplněného formuláře o osobních, majetkových a výdělkových poměrech. Navíc u Městského soudu v Praze je vedeno několik řízení, v nichž tento vyplněný formulář předložila a na jeho základě jí byl zástupce ustanoven. Soud tak mohl v rámci urychlení řízení zjistit její současné majetkové poměry i z dalších právních věcí, které se u něho v příslušném období projednávaly. Právě z tohoto důvodu v dané věci ve lhůtě pro odstranění vad podání ze dne 18. 12. 2008 znovu požádala o ustanovení zástupce, s jehož pomocí by toto podání opravila a doplnila. Až do vydání rozhodnutí o této opakované žádosti měla být tedy lhůta pro odstranění vad podání ze dne 18. 12. 2008 přerušena, avšak takto soud nepostupoval a toto podání odmítl, v důsledku čehož došlo k porušení jejího práva na spravedlivý proces.

S ohledem na tyto skutečnosti stěžovatelka navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 8. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 156, zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení Městského soudu v Praze v souladu s ustanoveními § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., podle nichž byl vázán rozsahem a důvody, jež byly stěžovatelkou v kasační stížnosti uplatněny. Přitom neshledal vady uvedené v ustanovení § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti.

V úvodu podání ze dne 18. 12. 2008 stěžovatelka uvedla, že podává správní žalobu proti rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí. V další části tohoto podání se pak zmínila o převzetí zásilky od tohoto správního orgánu, která obsahovala rozhodnutí o odvolání ze dne 10. 12. 2008, č. j. 2008/77274 - 424, jímž bylo zamítnuto odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce hlavního města Prahy, pobočky v Praze 4, ze dne 1. 10. 2008, č. j. ABE - 8067/2008 - 04/04. Z toho je zřejmé, že podání stěžovatelky ze dne 18. 12. 2008 je podle svého obsahu žalobou proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 12. 2008, č. j. 2008/77274 - 424, což ostatně zmínil i Městský soud v Praze ve shora uvedeném usnesení ze dne 13. 7. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 150, kterým stěžovatelku vyzval k odstranění vad podání. Jestliže tedy ve výroku kasační stížnosti napadeného usnesení bylo rozhodnuto o odmítnutí podání stěžovatelky ze dne 18. 12. 2008, znamená to, že ve skutečnosti byla odmítnuta žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 10. 12. 2008, č. j. 2008/77274 - 424.

V této žalobě stěžovatelka požádala o ustanovení zástupce, avšak na výzvu Městského soudu v Praze nepředložila vyplněný formulář o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech a její nemajetnost nebylo možné doložit ani z jiných spisů vedených u téhož soudu. Z tohoto důvodu jí Městský soud v Praze zmíněným usnesením 6. 3. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 79, neustanovil zástupce pro žalobní řízení, přičemž Nejvyšší správní soud shledal tento postup zákonným, jak vyplývá ze shora uvedeného usnesení ze dne 28. 5. 2009, č. j. 6 Ads 72/2009 -144. V dalším průběhu žalobního řízení však stěžovatelka na výzvu k odstranění vad žaloby reagovala opětovnou žádostí o ustanovení zástupce ze dne 21. 7. 2009. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 12. 5. 2009, č. j. 3 Ads 43/2007 - 150, který lze vyhledat na www.nssoud.cz, dovedil, že „*jestliže navrhovatel znovu požádá o ustanovení zástupce poté, co již bylo o jeho předchozí žádosti pravomocně rozhodnuto, je správní soud povinen rozhodnout o této opakované žádosti pouze tehdy, pokud navrhovatel doloží, že od doby rozhodování o jeho předchozí žádosti došlo k podstatné změně skutečností, jež byly pro posouzení jeho předchozí žádosti ve smyslu § 35 odst. 8 a § 36 odst. 3 s. ř. s. rozhodující.*“ Závěr o možnosti rozhodovat o nové žádosti o ustanovení zástupce jen za uvedené podmínky byla přitom v uvedeném judikátu odůvodněna překážkou věci rozhodnuté, jež se zakládá pravomocným soudním rozhodnutím o neustanovení zástupce, jakož i tím, že v případě povinnosti soudu rozhodovat o opakovaných žádostech vždy znovu by byla vyloučena možnost rozhodnout o věci samé.

V rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 5. 2009, č. j. 3 Ads 43/2007 - 150, se však dále uvádí, že „*jiná by byla situace v případě, pokud by stěžovatel doložil podstatnou změnu skutečností, jež byly z hlediska posouzení jeho první žádosti a tudíž i z hlediska zákonných podmínek pro ustanovení zástupce rozhodující, v takovém případě by překážka věci rozhodnuté založena nebyla, soud by měl povinnost o takové nové žádosti rozhodnout a v případě, že by jí nevyhověl, měl by povinnost vyčkat, zda bude proti jeho rozhodnutí o žádosti stěžovatele podána kasační stížnost a v případě jejího podání vyčkat rovněž rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o takové kasační stížnosti.*“ Tato situace nastala i v projednávané věci, neboť stěžovatelka v opakované žádosti o ustanovení zástupce uvedla,

že jí byla usnesením Městského soudu v Praze ze dne 10. 7. 2009, č. j. 3 Nc 32/2009 - 22, který vydal stejný předseda senátu jako usnesení o uložení povinnosti k odstranění vad žaloby ze dne 13. 7. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 150, ustanovena zástupkyně. V případě pravdivosti tohoto tvrzení by tedy došlo k podstatné změně skutečností důležitých pro posouzení zákonných podmínek pro ustanovení zástupce stěžovatelce pro žalobní řízení, neboť ta by v jiné věci vedené ve shodné době, u téhož soudu a u stejného předsedy senátu doložila svoji nemajetnost. Proto měl soud ověřit, zda-li ve věci vedené pod sp. zn. 3 Nc 32/2009 skutečně ustanovil stěžovatelce zástupce, neboť v takovém případě by již v dané věci nemusel od ní vyžadovat předložení vyplněného formuláře o osobních, majetkových a výdělkových poměrech a mohl by se spokojit s tím, že nedostatek prostředků prokázala v jiném řízení. Takto však Městský soud v Praze nepostupoval, a proto nelze vyloučit, že stejný předseda téhož soudu skutečně ve shodném období vydal ve vztahu k stěžovatelce dvě protichůdná rozhodnutí a porušil tak zásadu legitimního očekávání a zákaz svévole (srov. kupř. náleží Ústavního soudu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 487/03, <http://nalus.usoud.cz>).

Lze tedy konstatovat, že doposud nebylo spolehlivě objasněno, zda-li stěžovatelka splňuje zákonné podmínky pro ustanovení zástupce v řízení o žalobě. Proto ze skutečnosti, že sama neodstranila její vady ve lhůtě stanovené usnesením Městského soudu v Praze ze dne 13. 7. 2009, č. j. 2 Cad 146/2008 - 150, nelze spatřovat naplnění hypotézy pro aplikaci ustanovení § 37 odst. 5 věty druhé s. ř. s., podle něhož soud podání odmítne, jestliže nebylo ve lhůtě doplněno nebo opraveno a v řízení není možno pro tento nedostatek pokračovat.

S ohledem na všechny shora uvedené skutečnosti dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná. Proto podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadené usnesení zrušil a věc vrátil Městskému soudu v Praze k dalšímu řízení. V něm bude Městský soud v Praze podle § 110 odst. 3 s. ř. s. vázán výše vysloveným právním názorem. V novém rozhodnutí pak podle § 110 odst. 2 věty první s. ř. s. rozhodne i o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. června 2010

JUDr. Marie Turková
předsedkyně senátu